

Nors vėl atgaivintas projektas Vilniuje statyti Gugenheimo šiuolaikinio meno muziejų visuomenei nekelia pasitikėjimo ir jau siurbia Lietuvos mokesčių mokėtojų pinigus, sostinės valdžios atstovai vis dar tvirtai laikosi įsikandę idėjos, kad jis gali tapti dar vienu turistų traukos centru ir savotišku Lietuvos „gelbėtoju“ garsinant jos vardą pasaulyje.

Gugenheimas: neišvengiamas gėris?

Būtent apie tai Žalgirio nacionalinio pasipriešinimo judėjimo iniciatyva naujų agentūroje ELTA surengtoje diskusijoje ir kalbėjosi Lietuvos nacionalinio muziejaus direktoris pavaduotojas Zygintas BŪČYS, Vilniaus miesto vicemeras Gintautas BABRAVIČIUS ir Nacionalinės premijos laureatas menininkas Gediminas URBONAS. Diskusiją vedė interneto svetainės „Respublika.lt“ redaktorius Audrius NAKAS.

A.NAKAS: Atrodo, kad praėjusią savaitę vyko paskutinis darbo grupės posėdis dėl muziejaus atsiradimo.

G.BABRAVIČIUS: Taip, praeitą savaitę Vilniuje lankėsi svečiai. Tai - ponas Tomas Krensas su asistentu. Jie pristatė savo siūlymus, nes jiems kilo šokių tokių abejonių, ar po ilgesnės pertraukos anksčiau deklaruoti ketinimai, politinė valia nebus mirusi. Jie atvažiavo įsitikinti, ar šis projektas gyvas, o mes pasistengėme tai įrodyti ir išklausti pasiūlymų, kaip projektas galėtų būti plėtojamas toliau. Beje, jie taip pat pasiūlė savo, kaip konsultantų, paslaugas. Nes ponas T.Krensas jau yra nebe Gugenheimo muziejaus administratorius, o susijusios, bet nepriklausomos agentūros vadovas.

A.NAKAS: Sakėte, kad projektas po truputį juda į priekį - apsilankė atstovai, apsikieista informacija. Ar paprasti piliečiai gali susipažinti su darbo grupės darbo protokolais ir realiai pamatyti, kas vyksta?

G.BABRAVIČIUS: Iš esmės, matyt, gali, bet, kaip ir daugelis dalykų, tai yra juodastraiptai variantai. Įsivaizduokite, jūs turite savo laidos scenarijų, kažkokius eskizus... Tai tebutų nebūtų dalykų aiškintis ir komentavimas. Nes pateikti siūlymai, vertinimas yra viena tema, diskusijos dėl to, kokia pozicija, - dar kita tema, sprendimų pri-

ėmimas yra trečia tema ir tik tada jau yra logiška informuoti visuomenę apie priimtus sprendimus, kuriuos ji gali kritikuoti. Tad paskelbtų protokolų kaip ir nėra.

A.NAKAS: Kiek mums teko domėtis tais konsultantais, jų internetinis adresas yra pustūštis ir vietoj išsamių konsultantų įmonės duomenų tegalima rasti elektroninį adresą. Apie pačią įmonę - ar kaip pavadinti - jokios kitos informacijos nėra. Tad plačiau visuomenei išskart kyla klausimas dėl pasitikėjimo - su kuo čia tariamasi ir dėl ko tariamasi? Be to, gal galėtumėte atsakyti ir į kitą klausimą - kiek iki šios akimirkos konkrečiai yra išleista šiam projektui mokesčių mokėtojų pinigų?

G.BABRAVIČIUS: Mokesčių mokėtojų pinigų yra išleista nedaug, palyginti su bendra suma. Atvirai sakant, šitais santykiais dar nesidomėjau, tačiau, gyvuojant mano vadovaujama darbo grupei ir esant dabartinei valdancijai daugumai, buvo išleista apie 200 tūkst. litų. Šie pinigai buvo gauti iš Vyriausybės tikslinių lėšų Vilniaus konkurencingumui didinti.

A.NAKAS: Anksčiau buvo kitokios sumos minimos - ir milijonas, ir 5 milijonai...

G.BABRAVIČIUS: Jeigu jus tai domina, turite tokią gerą praktiką: galite kreiptis oficialiai ir oficialiai gauti atsakymus. Atvirai sakant, į visas smulkmenas ir detales aš nesu įsigilinęs. Dalis tų lėšų buvo išleista iki mūsų kadencijos, kai projektas buvo visiškai sustojęs. O jį gaivinant, buvo padarytos pačios minimaliausios išlaidos, kurios yra susijusios su anksčiau priimtų įsipareigojimų vykdymu.

A.NAKAS: Nickas neabejoja, kad naujas muziejus ar bet koks kitas naujas kultūros objektas yra gėris. Juk tai savaime supran-

ta. Bet keista, kad per dvidešimt nepriklausomybės metų Vilniuje neatsirado nė vienos naujos koncertų salės, nė vieno naujo teatro... Kodėl vis dėlto, jūsų nuomone, yra pasirinktas naujo muziejaus projektas ir numatomos itin didelės investicijos į jį, o ne į kokį nors kitą objektą?

G.URBONAS: Gal geriau į šį klausimą galėtų atsakyti tie žmonės, kurie demonstruoja politinę valią, sakykim, išleisti 300 ar 500 mln. dolerių ar eurų. Šiame etape suma būtų sunku įvardyti, nes kaip suprantu, net pati T.Krenso darbo grupė į tai negalėtų atsakyti, nes neturi tokių skaičiavimų.

Kiek galėtų kainuoti pats pastatas? Kiek galėtų kainuoti profesionalai, kurie čia būtų įdarbinami pagal frančizės sutartį? Kiek galėtų kainuoti konkurencinės pardos? Kyla tokia abejonė. Kiek iš tikrųjų tai galėtų kainuoti? Įdomu tai, kad politinė valia yra, nors muziejaus kaina yra visiškai neaiški. Perkame visai neaišku ką.

Be to, šia idėja lietuviai nėra labai originalūs. Pirkti dėl prekės ženklų kažkokius objektus, kažkokią idėją? Tiek Brazilijoje, tiek Rio de Žaneire, tiek Gvadalaharoje, Meksikoje, Taipėjuje. Tačiau visuo svarstomos šios idėjos. Konkrečiai negaliu pasakyti, kiek tose šalyse buvo įtraukiami mokesčių mokėtojų pinigai ir kiek tai buvo privačių investicijų reikalas. Bet tai juk irgi svarbu, nes Gugenheimas - kaip prekės ženklas - visame pasaulyje yra žinomas kaip būtent sėkmingo komercinio projekto pavyzdys. Kitaip tariant, jeigu tai būtų daroma už privačias lėšas, demonstruojant šį muziejų kaip puikų atsipirkimo modelį, tai būtų tikrai labai įdomus dalykas. Tada jau mums teliktų diskutuoti, kokias vertybes tas modelis pristato ar bando įdiegti šioje kultūrinėje terpeje.

Ir čia mes pereiname prie kito, t.y. muziejaus kaip vertybių skleidėjo, klausimo. Kaip mes gerai žinome, nuo pat XVIII a. vidurio muziejus iš esmės yra valstybės vertybių simbolis. Todėl sakdami, kad yra politinė valia, mes turime kelti kitą klausimą - kokias vertybes šis muziejus pristato? Kokią žinią mes siunčiame pasauliui? Mes siunčiame pasauliui pranešimą apie tai, kad taip, mes turime tuos 300 ar 500 milijonų, kuriuos sunkmečiui galime investuoti, sakykite, ką mes už juos galime nusipirkti? Daugelis europiečių tiek maęs, tiek kitų šios srities specialistų nustebe klausinėja - ar iš tikrųjų mūsų valstybei yra politinė valia skirti Gugenheimui būtent tą X sumą pinigų? Visi suprantu, kad tai yra beprotiški pinigai. Tada jie klausia - o kodėl tada pasirinktas ne Pompidu modelis, kodėl ne „Faith“ modelis?

A.NAKAS: Taip, prokurorai žiūri labai abejingai. Bet tai - kita tema. Paklausime muziejininko praktiko, kaip jam atrodo visas šis projektas - tiek vertybiniame, tiek finansiniame prasme.

Ž.BŪČYS: Man gal būtų šiek tiek sudėtingiau kalbėti apie šį projektą, nes nesu nei šiuolaikinio meno ekspertas, nei menotyrininkas. Esu istorikas. Kalbant apie muziejus, jų kūrimą, būtina labai aiškiai apibrėžti tą vertybinę skale-orientaciją - tai, kas taikoma muziejų vadovybe tiek Europoje, tiek ir Lie-

tuvoje. Kokia bus muziejaus misija? Kas tai yra? Kas bus? Ką ketinama rodyti visuomenei? Be abejo, labai svarbu apibrėžti ir vidinę organizacinę struktūrą. Dar vienas klausimas - reginiai. Kas yra muziejaus pagrindas? Kokie reginiai bus saugomi tame muziejuje?

O apie finansinę pusę man gal sunku būtų ką pasakyti. Geriausia iliustracija šiuo požiūriu galėtų būti Valdovų rūmai, kuriems kad ir kiekiskiriam pinigų, jų vis neužtenka ir projektas vis dar nebaigiamas.

A.NAKAS: Kitaip tariant, gali labai panašiai atsitikti su Gugenheimu, jeigu jis būtų pradėtas įgyvendinti. Kadangi skaičiai - „iš kepurės“, vieta - taip pat pusiau „iš kepurės“...

G.BABRAVIČIUS: Mes ir šiuo laime apsispręsti dėl prioritetų. Aš iš savo pusės galiu pažadėti, kad jei nebus visiškai aiškus finansavimo modelis, tada jo statyti negalime pradėti - nebaigtų statybų gausa kaip tik tai ir įrodo. Juk, pavyzdžiui, Vilniuje yra technikos muziejus, kuris yra geroje vietoje, bet nebaigtas rengti ir jo likimas labai neaiškus. Aš čia kalbu tik apie vilnietiškus, savivaldybei priklausančius. Nacionaliniai muziejai yra jau nacionalinis daržas ir ten yra kiti valdytojai.

Kita vertus, aš žinau tik vieną kūrybinės industrijos dalyką - kad su kultūra susiję nešikliai yra Vilniaus ir viltis, ir ateitis. Mes čia neturėsime sunkiosios pramonės, mes čia nekonkuruosime su Kauno logistikos objektais. Maksimalus, kas gali nutikti Vilniuje, tai galbūt kokių nors atskėtųjų technologijų, sakykime, gyvybos objektai, kurie ne per plotą ir ne per masę sukuria pridėtinę vertę, taip pat - kultūros objektai. Mums reikia traukos šaltinio. Taip, mes turime dalį to - turime puikų senamiesčių, dalį kitokių traukos objektų, bet jų mažai, kad sudomintume kiek reikšmingesni turistų srautą.

Kalbėdami apie šitą muziejų, mes nekalbame apie trumpą perspektyvą. Mes kalbame apie ilgalaikę perspektyvą.

A.NAKAS: Čia aš neturiu tikslių formuluočių, bet iš atminties galiu pasakyti, kad pagal projektą turizmas turėjo padidėti 10 procentų, turėjo atsirasti maždaug 10 naujų infrastruktūrų objektų ir t.t. Viso šito nėra, o pinigai, pasirodo, išieškoti...

A.NAKAS: Matote, tam tikrų didelių abejonių visų pirma kelia šio projekto skaidrumas. **G.BABRAVIČIUS:** Išskaidykime tas abejones kartu.

A.NAKAS: Žinant, kad tą projektą stumia viena labai gerai žinoma partija, liberalcentristai, idėja yra A.Zuoko, tai... **G.BABRAVIČIUS:** O gal Tėvynės sąjunga? Nes sostinės meras priklauso tai partijai, o jis mane ir pakyrė vadovauti darbo grupei...

A.NAKAS: Bet vis tiek žinant, kaip vyksta pono A.Zuoko inicijuoti projektai... Turime šiais metais projektą „Vilnius - kultūros sostinė 2009“ (VEKS), kuris nežinau, kiek kartų yra įduotas prokuratūrai ir t.t., ir t.t., tai jis tiesiog...

G.BABRAVIČIUS: Nesėkmingai buvo su šita prokuratūra, kiek aš žinau. Kažkaip labai abejingai žiūri tie prokurorai.

A.NAKAS: Taip, prokurorai žiūri labai abejingai. Bet tai - kita tema. Paklausime muziejininko praktiko, kaip jam atrodo visas šis projektas - tiek vertybiniame, tiek finansiniame prasme.

Ž.BŪČYS: Man gal būtų šiek tiek sudėtingiau kalbėti apie šį projektą, nes nesu nei šiuolaikinio meno ekspertas, nei menotyrininkas. Esu istorikas. Kalbant apie muziejus, jų kūrimą, būtina labai aiškiai apibrėžti tą vertybinę skale-orientaciją - tai, kas taikoma muziejų vadovybe tiek Europoje, tiek ir Lie-

tuvoje. Kokia bus muziejaus misija? Kas tai yra? Kas bus? Ką ketinama rodyti visuomenei? Be abejo, labai svarbu apibrėžti ir vidinę organizacinę struktūrą. Dar vienas klausimas - reginiai. Kas yra muziejaus pagrindas? Kokie reginiai bus saugomi tame muziejuje?

O apie finansinę pusę man gal sunku būtų ką pasakyti. Geriausia iliustracija šiuo požiūriu galėtų būti Valdovų rūmai, kuriems kad ir kiekiskiriam pinigų, jų vis neužtenka ir projektas vis dar nebaigiamas.

A.NAKAS: Kitaip tariant, gali labai panašiai atsitikti su Gugenheimu, jeigu jis būtų pradėtas įgyvendinti. Kadangi skaičiai - „iš kepurės“, vieta - taip pat pusiau „iš kepurės“...

G.BABRAVIČIUS: Mes ir šiuo laime apsispręsti dėl prioritetų. Aš iš savo pusės galiu pažadėti, kad jei nebus visiškai aiškus finansavimo modelis, tada jo statyti negalime pradėti - nebaigtų statybų gausa kaip tik tai ir įrodo. Juk, pavyzdžiui, Vilniuje yra technikos muziejus, kuris yra geroje vietoje, bet nebaigtas rengti ir jo likimas labai neaiškus. Aš čia kalbu tik apie vilnietiškus, savivaldybei priklausančius. Nacionaliniai muziejai yra jau nacionalinis daržas ir ten yra kiti valdytojai.

Kita vertus, aš žinau tik vieną kūrybinės industrijos dalyką - kad su kultūra susiję nešikliai yra Vilniaus ir viltis, ir ateitis. Mes čia neturėsime sunkiosios pramonės, mes čia nekonkuruosime su Kauno logistikos objektais. Maksimalus, kas gali nutikti Vilniuje, tai galbūt kokių nors atskėtųjų technologijų, sakykime, gyvybos objektai, kurie ne per plotą ir ne per masę sukuria pridėtinę vertę, taip pat - kultūros objektai. Mums reikia traukos šaltinio. Taip, mes turime dalį to - turime puikų senamiesčių, dalį kitokių traukos objektų, bet jų mažai, kad sudomintume kiek reikšmingesni turistų srautą.

Kalbėdami apie šitą muziejų, mes nekalbame apie trumpą perspektyvą. Mes kalbame apie ilgalaikę perspektyvą.

A.NAKAS: Čia aš neturiu tikslių formuluočių, bet iš atminties galiu pasakyti, kad pagal projektą turizmas turėjo padidėti 10 procentų, turėjo atsirasti maždaug 10 naujų infrastruktūrų objektų ir t.t. Viso šito nėra, o pinigai, pasirodo, išieškoti...

Audrius NAKAS
Žalginietis

➤ Naujas muziejus yra gėris. Bet keista, kad per visą nepriklausomybę Vilniuje neatsirado nė vienos naujos koncertų salės ar teatro...

G.BABRAVIČIUS: Pagaukite tą vagi, pribėgęs dar įspirsiu... **A.NAKAS:** Mes jį tikrai pagausime, nesisielokite. Bet ar tikrai yra taip, kad kultūrinė prasme beveik vienintelis išsigeležėjimas Lietuvoje yra pastatyti štai tokį darinį?

G.URBONAS: Mane liūdina šiuo atveju keli dalykai. Gintautas pasakė, kad mes nesame pajėgūs sukurti to vadinamojo nacionalinio produkto. Tai mane, kaip menininką, šiek tiek žeidžia, nes politinė valia siunčia pasauliui žinią, kad mes nesame pajėgūs patys daryti. Bet esame pajėgūs labai brangiai nusipirkti.

Kitas dalykas, kuris taip pat labai liūdina, yra tas, kad mes muziejų, kaip vertybių produkcijos platformą, redukuojame iki prekės ženklų. Mes kalbame tik apie pinigus, prekės ženklus, įvaizdžius, bet visiškai nekalbame apie tai, kokios yra pamatinės vertybės.

Bet pats skaudžiausias dalykas yra tas, kad Lietuvoje kriminalizuojamas šiuolaikinis menas. Kriminalizuojama pati kultūra. Žiūrėkite - tiek VEKS projektas, tiek Gugenheimas yra jau apaugę visokiais neskaidriais momentais. Ir, žinoma, patiems kūrėjams, patiems menininkams tai yra milžiniška žala.

A.NAKAS: Būtent - milžiniška žala. Tačiau ši problema egzistuoja visuose šiuose projektuose - tiek VEKS, tiek Gugenheimas, tiek Valdovų rūmuose... Tai yra visiškai neskaidrumas ir neaiškiai kažkieno priimami sprendimai iš aukščiau. Tai yra politinės valios reikalas ir su kultūros žonomis šie reiškiniai tėra minimaliai susiję. Norėčiau pono G.Babravičiaus paklausti, kaip jis pakomentuotų savo kolegos kito Vilniaus vicemero Vidmanto Martikonio žodžius apie VEKS: „Tai yra ypatingai neskaidrus reikalas. Šiuos klausimus turėtų nagrinėti Generalinė prokuratūra“. Kaip jūs tai pakomentuotumėte? Juk dabate joje pačioje Vilniaus savivaldybėje, o taip gana kategoriškai skiriasi jūsų nuomonės...

G.BABRAVIČIUS: Puikus klausimas, kuris iš dalies ir atsako į anksčiau išsakytą teiginį apie vienos politinės partijos projektą. Mūsų frakcijoje yra dešimt žmonių iš 51, galinčio priimti sprendimus.

A.NAKAS: Jūs užsiminėte apie „Fluxus“, tad aš norėčiau paklausti, kodėl ši kolekcija iki šiol nėra eksponuojama? Juk būtų galima ją eksponuoti Nacionalinėje galerijoje, o galbūt tai, kaip nacionalinė vertybė, eksponuojama Nacionaliniame muziejuje?

G.BABRAVIČIUS: Labai teisingas jūsų klausimas. Bet matote, „Fluxus“ dar nėra įgytas.

A.NAKAS: Kiek žinau, yra. G.BABRAVIČIUS: Yra tik ap-

Gediminas URBONAS
Svečias

➤ Už tokius pinigus gali nusamdyti geriausius pasaulyje specialistus ir sukurti savo, unikalų, galbūt lietuvišką produktą

Priimti sprendimą reikia mažų mažiausiai 26 žmonių daugumos. Arba kitaip - 26 žmonių valios. Vadinasi, jūs turite galimybių dar 41 tarybos narį veikti labai aktyviai ir pasiekti, kad šis projektas būtų nutrauktas arba įvyktų kažkas kita.

Komentuodamas savo kolegos kalbą, aš noriu pasakyti, kad yra vienos politinės partijos savivaldybės taryboje, kuri priima sprendimus, mes turime galimybę reikšti savo nuomonę ir priimame sprendimus tik taip, kaip numatyta įstatymuose ir savivaldybės tarybos reglamente. Todėl insinuacijos apie vieną politinę partiją yra visiškai beprasmiškos. Ne tik visiškai, bet ir absoliučiai beprasmiškos ir neperspektyvios.

Kitas dalykas - kalbos apie pinigus. Pradėjome kalbą nuo to, kad tai brangus projektas. Tada tenka argumentuoti, ar jis brangus, ar ne. Jei mes kalbėtume apie prekės ženklą, tai vėl atskirta tema. Ar už tokius pinigus yra geresnis pirkinys, jeigu mes apskritai nename pirkti? Vėl - kita tema. Trečia tema yra apie vertybes arba kokius nors nacionalinius vardus, kuriuos galėtume įsukti. Tarkim, yra daug ginčų dėl fluiksinių ir labai išsiskiria nuomonės juos vertinant: ar tai yra vertybė, ar tai yra tik šiaip juokas? Aš nelendu į šią sferą, tai ne mano kompetencija.

Tačiau yra įvairūs su „Fluxus“ kolekcija susiję planai, ir tai natūralu - visa tai puikiai derėtų viena-ma pastate. Yra sumanymų ten įkurti ir pritaikyti kokį pasaulinį vardą, pavyzdžiui, kokią „Google“ laboratoriją. Yra litvakų paveldes, yra dar visokių idėjų. Bet jos visos yra mūsų nagrinėjimo objektas ir tai būtų daroma tada, kai būtų priimti principiniai sprendimai dėl paties projekto vykdymo.

A.NAKAS: Jūs užsiminėte apie „Fluxus“, tad aš norėčiau paklausti, kodėl ši kolekcija iki šiol nėra eksponuojama? Juk būtų galima ją eksponuoti Nacionalinėje galerijoje, o galbūt tai, kaip nacionalinė vertybė, eksponuojama Nacionaliniame muziejuje?

G.BABRAVIČIUS: Labai teisingas jūsų klausimas. Bet matote, „Fluxus“ dar nėra įgytas.

A.NAKAS: Kiek žinau, yra. G.BABRAVIČIUS: Yra tik ap-

Gintautas BABRAVIČIUS
Svečias

➤ Nacionalinį produktą yra labai sunku sukurti arba reikia milžiniškų lėšų - didesnių, negu pastatyti iškabę su Gugenheimo vardu

mokėta dalis parvežta, bet ji - mažiau vertinga.

A.NAKAS: Ar negalėtų tokia Jono Meko „Fluxus“ kolekcija atsirasti bet kokiam kitame muziejuje?

Ž.BŪČYS: Kodėl gi ne? Šiame tam ir pastatyta Nacionalinė dailės galerija. O kaip aš įsivaizduoju, tos galerijos ir būtų viena iš misijų - šiuolaikinio meno pristatymas.

G.URBONAS: Jeigu ši kolekcija yra pirktą už mokesčių mokėtojų pinigus, tai būtų logiška padaryti. Nebent yra kokia sutartis, kuri draudžia tai daryti?

G.BABRAVIČIUS: Sutartis nedraudžia jos eksponuoti, nes įsigijęs turį su juo darai, ką nori. Problema yra ta, kad ta kolekcija nėra įgyta, apmokėta tik jos dalis. O likusi apmokėti dalis yra pakankamai didelė - gal kokie 5 mln. litų yra nesumokėti iš bendros sumos. Tai didelė problema, nes pirkimo sutarties sąlygos yra sudarytos taip, kad mes būsime įsigiję menkavertę dalį, o pagal kontrakto sąlygas netesybų atveju pasekmės gali būti tokios, kad patirsime nuostolių.

G.URBONAS: Bet jeigu pirkimo sutartyje nėra įrašyta sąlyga, kad šita kolekcija gali būti eksponuojama išskirtinai tik Gugenheimu, tada galbūt iš tiesų būtų kokios nors galimybės ją eksponuoti kokioje nors muziejuje? Tik manyčiau, kad prieš tokią veiksmą yra svarbu išanalizuoti, kokia yra kolekcijos sudėtis, kiek ten iš tikrųjų vertingų daiktų, kiek ne tokių svarbių, antraeilį, kopijų. Nes, kaip gerai žinome, „Fluxus“ buvo daug tirązuojamų daiktų, vadinamųjų multiplijų, menas. Šiuo atveju muziejininkų lauktų labai didelis darbas - išsiaiškinti, kurias vertingiasias dalis ar objektus būtų prasminga eksponuoti Lietuvos muziejuose.

Kita vertus, niekas tarsi ir nesiginčija dėl „Fluxus“ palikimo svarbos, bet egzistuoja keistas dalykas dėl tautinių jėgų siekio įvardyti „Fluxus“ kaip lietuvišką. Nes „Fluxus“ yra labiau japoniškas arba korėjietiškas - šių šalių menininkų kūrybos dalis yra pakankamai reikšminga.

Vis dėlto blogiausia, kad į žmonių nuomonę nėra atsižvelgiama.

As tikiu, kad tas projektas atsipirks greičiau nei per septynerius metus. Atsipirkimas nėra tik iš bi-lietų, tai ir turistai, kurie atsiveža savo pinigus, išsinuoja juos viešbutį, perka suvenyrus, naudojami taksi paslaugomis ir t.t. Atsipirkimas yra valstybei - per mokesčius, per impulsą visai infrastruktūrai ir pan. Kitos galerijos, kiti menininkai, kiti paslaugų teikėjai taip pat iš srautu turi galimybę gauti naudą.

Ž.BŪČYS: Aš pasigėsciau tokios bendresnės kultūros strategijos visos Lietuvos mastu. Tam tikrų aiškiai apibrėžtų prioritetų, kultūros plėtotės tendencijų, tikslų. Kad tai būtų aišku ir suprantama. Manau, tada šiuolaikiniai, nauji projektai mažiau keltų diskusijų. Trūksta elementarios kultūros politikos.

Kitas dalykas. Labai svarbu, kad kuriant naujus produktus nenukentėtų nacionalinės kultūros paveldas. Itin svarbu, kad ta kultūros dalis būtų adekvačiai remiama ir saugoma. Galbūt ją sudėtingiau pristatyti Europai, gal ji mažiau patraukli, bet tai yra mūsų savastis, kuri yra taip pat reikšminga kaip ir šiuolaikinis menas.

Diskusijos vaizdo medžiaga rasite

A.NAKAS: Ponas A.Zuokas, Gugenheimas iniciatorius, teigė, kad Gugenheimas atsipirktų per septynerius metus...

G.BABRAVIČIUS: Argavo. Melavo. Todėl, kad bijojo jus išgąsdinti, pasakė, kad per septynerius metus. Nes jeigu jis neatsipirktų per 3-4 metus, mes jo nepradėtume statyti. Jis turi žymiai greičiau atsipirkti.

A.NAKAS: Baigiant reikia pasakyti, kad idėja iš esmės labai gera ir sveikintina. Kuo daugiau muziejų, koncertų salių atsirastų, tuo geriau. Bet kaip visa tai pateikiama, yra daug daugiau nei vien abejonė. Žinant, kokia politinė jėga tai daro ir kas yra projekto iniciatoriai - dar daugiau kelia abejonių...

G.URBONAS: Aš siūlyčiau politikams ir vadinamajai politinei valiai bei tam, kas už jos stovi, iš tikrųjų pagalvoti apie esminį dalyką: ar tikrai verta eiti prieš žmonių valių priimant bet kokius sprendimus?

Noriu pasakyti, kad šio projekto stūmimas, bet kokios diskusijos ir svarstymai sukels milžinišką nepasitenkinimą tiek tarp paveldosaugininkų, tiek tarp aplinkosaugininkų ar žmonių, kurie yra susirūpinę upe, ekologija, rekreacija.

G.BABRAVIČIUS: Taip, strateginis argumentas - pieva. Be jokios ironijos. Nes kai pro langą pasišūri žemyn, įsivaizduoji tą kosminį laivą ir šiek tiek širdį suspaudžia. Kaip gamtos mylėtoja. Aš labai džiaugiuosi, kad, be daugelio argumentų, kuriuos vienai ar kitaip buvau geridėjęs, yra vienas strateginis, kuris man yra įpekiamas. Tai yra skaidrumas. Tai pirmas dalykas, kurio aš imsiuosi, ir visa informacija, galbūt išskyrus pačius konfidencialiausias aspektus, bus žinoma. Skaidrumas turi būti absoliutus.

Visuomenės nuomonė - labai svarbus faktorius. Bet vėlgi - ta visuomenės nuomonė, vadinikime taip, yra šiek tiek formuojamas dalykas. Aš negarantuojau, kad šiuo klausimu bus surengtas referendumas, bus visuomenės nuomonės apklausa turi būti. Ir jei žmonių masė nebus pozityviai nusiteikusi, tai šio projekto negali būti.

As tikiu, kad tas projektas atsipirks greičiau nei per septynerius metus. Atsipirkimas nėra tik iš bi-lietų, tai ir turistai, kurie atsiveža savo pinigus, išsinuoja juos viešbutį, perka suvenyrus, naudojami taksi paslaugomis ir t.t. Atsipirkimas yra valstybei - per mokesčius, per impulsą visai infrastruktūrai ir pan. Kitos galerijos, kiti menininkai, kiti paslaugų teikėjai taip pat iš srautu turi galimybę gauti naudą.

Ž.BŪČYS: Aš pasigėsciau tokios bendresnės kultūros strategijos visos Lietuvos mastu. Tam tikrų aiškiai apibrėžtų prioritetų, kultūros plėtotės tendencijų, tikslų. Kad tai būtų aišku ir suprantama. Manau, tada šiuolaikiniai, nauji projektai mažiau keltų diskusijų. Trūksta elementarios kultūros politikos.

Kitas dalykas. Labai svarbu, kad kuriant naujus produktus nenukentėtų nacionalinės kultūros paveldas. Itin svarbu, kad ta kultūros dalis būtų adekvačiai remiama ir saugoma. Galbūt ją sudėtingiau pristatyti Europai, gal ji mažiau patraukli, bet tai yra mūsų savastis, kuri yra taip pat reikšminga kaip ir šiuolaikinis menas.

Diskusijos vaizdo medžiaga rasite

6 -*ąj* Rugpjūčio

- 1840 m. Rusijos caro Nikolajaus I įsakymu iš Vilniaus gubernijos pavadinimo buvo išbrauktas Lietuvos vardas.
- 1920 m. Steigiamasis Seimas ratifikavo taikos sutartį su bolševikine Rusija.
- 1990 m. Kaune demontuoti paminklai Leninui ir Keturiems komunarams.
- 1992 m. Barcelonos vasaros olimpinėse žaidynėse disko metikas Romas Ubartas laimėjo aukso medalį.
- 1994 m. Vilniuje įvyko pirmasis Baltijos šalių baltarusių suvažiavimas.
- 2000 m. Jonavos miestas šventė 250-ąsias įkūrimo metines.

7 -*ąj* Rugpjūčio

1992 m. Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga akredituota prie Jungtinių Tautų.

2004 m. Gdanske Lietuvos ir Lenkijos prezidentai - Valdas Adamkus ir Aleksandras Kwasniewski (Aleksander Kwasniewski) - aptarė bendro abiejų šalių elektros tilto bei geležinkelio tiesimo, automobilių magistralės "Via Baltica" tiesimo bei Lietuvos lenkų ir Lenkijos lietuvių probleminius klausimus.

10 -*ąj* Rugpjūčio

- 1920 m. Lietuvos kariuomenė kovose su bolševikų pajėgomis užėmė Švenčionis ir Švenčionėlius.
- 1990 m. Maskvoje vyko Lietuvos ir TSRS komisijos narių pasirengimo deryboms tarp Lietuvos Respublikos ir TSRS susitikimas.

2003 m. Vilniuje prasidėjo 13-asis Europos karšto oro balionų čempionatas, jame dalyvavo 68 pilotai iš 24 šalių.

8 -*ąj* Rugpjūčio

1382 m. Krėvos pilyje nužudytas Lietuvos kunigaikštis Kęstutis.

1864 m. Vilniaus generalgubernatoriaus įsaku panaikinti Bernardinų ir Pranciškonų vienuolynai.

1990 m. sudarytos politinio, teisinio ir diplomatinio pasirengimo deryboms su TSRS ekspertų grupės.

1992 m. Lietuvos krepšininkai Barcelonos olimpinėse žaidynėse iškovojo bronzos medalius.

11 -*ąj* Rugpjūčio

1940 m. Sovietų Sąjungos Vyriausybė informavo kitas valstybes, kad Lietuvos tarptautinis atstovavimas pereina į Sovietų Sąjungos kompetenciją.

2003 m. 31 metų speleologė Irena Gudaitienė, nusileidusi į Kaukaze esančio Perovskajos urvo 980 metrų gylį, pasiekė Lietuvos moterų nusileidimo gilyn rekordą. Nusileidimas į urvą ir išlipimas iš jo truko penkias paras.

9 -*ąj* Rugpjūčio

1874 m. Užulėnyje, Ukmergės rajone, gimė Vasario 16-osios Akto signataras, paskutinis tarpukario Lietuvos prezidentas Antanas Smetona.

1997 m. Kaune surengtas pirmasis seserų vienuolių suvažiavimas, į jį susirinko per 600 šios bendruomenės atstovių iš 32 šalies vienuolynų.

1999 m. Degučiuose, Šilutės rajone, atidarytas šeštasis Lietuvoje radiolokacijos postas oro erdvei stebėti.

12 -*ąj* Rugpjūčio

1547 m. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje prasidėjo vadinamoji valakų reforma, ji truko 20 metų.

1569 m. paskelbta Liublino unija, kuria Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė susijungė su Lenkija.

1905 m. Vilniuje vyko Lietuvos mokytojų sąjungos steigiamasis suvažiavimas.

1989 m. pirmą kartą iškilmingai paminėtas tarpukario Lietuvos prezidento Antano Smetonos gimtadienis. Jam būtų sukakę 115 metų. Užulėnio kaime, buvusios Smetonų sodybos vietoje, atidengtas paminklinis akmuo.

ŽALGIRIS
Nr. 22

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

S.Sondeckis:
“MANO taisyklingoji Lietuva būtų demokratiška”

kyti kai kurių kolektyvų. Žmonės ruošėsi, repetavo, o jų atsisako. Nors tokiems patriotiniams dalykams nereikia pinigų. Tai ypač akivaizdu, kai pinigai eikvojami visokiems Vilniaus - Europos kultūros sostinės vamzdžiams, fejerverkams. Baisūs dalykai! Nesąžiningi žmonės plaua pinigus nesigalėdami. Įžūliai, sąmoningai! Ir iki šiol nė vienas nėra nubastas. O vamzdžių, fejerverkų pinigai būtų praverę Dainų šventei.

- MŪSŲ Valstybė būtų sau radusi garbingą vietą tarp pasaulio didžiųjų, JŲ Valstybė atlieka patarnautojo vaidmenį.

- Turėtų būti visuomenės pasipriešinimas, jei politikai netarnauja savo valstybės interesams. Turi būti pasipriešinimas negarbei. Kaip tarp rusų aristokratų "ruku nepodam". Negarbingam žmogui niekas nepa-duoda rankos. Turbūt teko matyti kokiame nors vaidybiniame filme? Susikompromitavęs ponas įeina į salę, bando sveikintis, o kiti aristokratai ištiestos rankos nepaspau-džia. Visu rankos - už nugarų. O Lietuvoje taip nėra. Priinama iki komedijos. Gaila, kad Lietuvoje nėra Michailo Zoščenkos, Ilfo ir Petrovo. Parašytų apie mūsų politikus pjesių. Pakaktų surašyti nuogus faktus. Pavyzdžiui, kaip kurie Seimo nariai nutaria savaitei išvykti atostogų. Ir nėra jokių svertų, kaip juos nubausti! Kaip galima savaitei neiti į darbą? Ar jie savo firmose tokį darbininką toleruotų? Jei žmogus savaite savavališkai pasiimtų atostogų, kad pabūtų su anūkais? Be to, Seimo nariai yra davę priesaikas. Tai priesaikos sulaužymas. Žinote, kaip paprastas žmogus tokie dalykai pykina? Žmonės išvaromi priverstinių atostogų, kad jų darbdaviai sutauptų, o Seimo nariams viskas leidžiama?

- MŪSŲ Valstybė Europos Sąjungoje (ES) - Europos tautų sąjungos narė, JŲ Valstybė baigia išnykti unitarinės Europos katilė.

- Kiek mes turime europarlamentarų? Dvylika? O kiek iš viso yra europarlamentarų? Per septynis šimtus? Tai ką mes, lietuviai europarlamentarai, galime? Juolab kai nėra atstovavimo ir pasiskirstymo pagal valstybes. Tik frakcijos pagal politines pažiūras. Tai didžioji Europos politika. Matyt, mes, lietuviai, greičiausiai išstipsime tame katilė. Jei kitos šalys nesusipras, kad mes, lietuviai, naudingi. Juk Afrikoje irgi ilgai medžiojo liūtas, dramblius ir niekas jų nesigalėjo, nesaugojo. Tik vėliau susiprato, kad reikia saugoti, nes išnyks. Gal kai pateksime į Raudonąją knygą - ir mūsų pasigailės? O mes atskvošėsimė? Dabar patys darome, kad išnyktume. Jei nebus saugomas mūsų nacionalinis identitetas. Ką tik praėjo Dainų šventė. Man tai tautinės vienybės ir patriotizmo pasireiškimas. Nacionalinio identiteto sustiprinimas. Net sovietiniais laikais vidinė, emocinė Dainų šventės pusė buvo šita. Šis siekis išlikti. Tą supratimą lietuviai turėjo ir saugojo. Pirmiausia matau patriotinę Dainų šventės misiją. Lūdnaba buvo, kai mažą Dainų šventės biudžetą dar karpė. Kad galėjo atsis-

- MŪSŲ Valstybė būtų neskubama pirmiesiems balsuoti už ES Konstituciją ar Lisabonos sutartį - ji būtų atiduota visuotiniam referendumui. JŲ Valstybėje balsuojama už bet ką, kad tik būtų įsisteikta šeiminiškams.

- Tai totalitarizmo palikimas. Būti pirmiems paklūstant ir pataikaujant. Totalitarinis mąstymas. Nebuvo referendumo, nes mes bijojome savęs pačių. Nepasitikėjome. Jei esame demokratinė šalis, kodėl bijome piliečių nuomonės?

- MŪSŲ Valstybėje viešojoje erdvėje vyravutų lietuvių kalba, JŲ Valstybėje, labiau nei tarybiniais metais rusų, dominiuotų anglų kalba.

- Mes anais laikais vis dėlto kovojome už

lietuvių kalbą. Kalbėjome tarpusavyje tik lietuviškai. Užsienyje, kai koncertuodavome, visur pabrėždavome, kad mes kalbame kita, ne rusų, kalba. Lotynišku šriftu užrašydavome Lietuvos vardą. Parodydavome, kur Lietuva yra žemėlapyje. Aišku, oficialiai apie tai nebūdavo kalbama, nes galėjome sulaukti kaltinimo nacionalizmu. Bet kalba žadina tautinę savimonę. Tokios nesąmonės, kad vengtume kalbėti lietuviškai, niekas nebūtų sugalvojęs. O dabar, nematydami pavojaus, neriamė kaip į vandenį. Į svetimias kalbas. Negalvojame visai. Turi būti kokie barjerai. Kodėl prancūzai taip saugo savo iškalbas, parašytas nacionaline kalba? Kadaisė buvo dominuojanti kalba, o dabar, kai prancūzų dominavimas sumažėjęs, jie savo kalbą ypač saugo. Lietuva gali patirti labai skaudžias pasekmes, jei savo kalbos nesaugos. Jaunimas jau nenori dainuoti gimtąją kalbą, pramogų pasaulio atlikėjai ima dainuoti angliškai. Didelė tragedija. Galime išnykti. Kalbos išsaugojimu jau reikia rūpintis. Kad nedingtume. Kad tas mažas lopinėlis išliktų toks, koks yra. Buvome didelė valstybė, dabar susitraukėme kaip Šagrenės oda. Kalba nyksta ir dėl netinkamo vadovavimo valstybėje. Dėl nepakankamo lietuvių kalbos prioriteto išryškėjimo.

- MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis, JŲ Valstybėje piliečiai yra pigi darbo jėga, kuri galiausiai priversta emigruoti.

- Žmonių negerbia. Nėra deramos pagarbos tikriems pasiekimams. Aš jos nematau. Ir valdžioje, ir žiniasklaidoje nematau, kad į deramas aukštumas būtų iškeliamos tikrosios vertybės. Kad jos būtų tarsi raudonoji linija, į kurią lygiuotumės ir nukeltume kepures. Dabar reikia ne žmonių, o pinigų. Aišku, mes tik pigi darbo jėga. Deja, taip. Meno žmonės taip pat emigruoja. Juk neuždarysime Violetos Urmanavičiūtės-Urmanos Valstybiniam operos ir baleto teatras pas Gintautą Kėvišą? Bet yra kita pusė. Kodėl nėra grįžtamojo veiksmo? Kodėl valstybė netraukia menininkų atgal? Nemanau, kad protingas lietuvis jaunuolis, pasi-mokęs ar padirbęs užsienyje, atsivežtų tik nihilistines idėjas, kaip pasaulį padaryti vienodą. Tegul būna toks lietuvių potraukis grįžti. Čia koncertuoti ir gauti deramus atlyginimus. Bet mes net nerurime koncertinių biurų, kurie jauns menininkus čia, Lietuvoje, propaguotų. Žmonių emigracija iš Lietuvos yra labai liūdnas klausimas. Savo noru išvyko daugiau, nei iš-vežė į Sibirą. Mūsų valdžios, kokios jos buvo, turėjo tokius dalykus numatyti iš anksto. Nesugebėjo. Emigracijos gerai talentingus menininkams ir medicams. Jie netampa pigia darbo jėga. Jei dirba pagal savo profesiją. Ma-

no abu vaikai dirba užsienyje, aukščiausio lygio Hamburgo ir Zalcburgo orkestruose. Hamburgo orkestre uždirba daugiau nei Vilniaus universiteto rektorius. Ar teisinga, jei Lietuvoje universiteto rektorius uždirba mažiau nei Va-karuose muzikantas, grojantis orkestre? Re-ktorius turi gauti žymiai daugiau!

- MŪSŲ Valstybėje užsėtas būtų kiekvienas laukas, JŲ Valstybėje kerį krūmai ir piktžolės.

- Sakau aš tai, ką matau, nes žemės ūkis nėra mano sritis. Bet man daug dalykų yra neprimtina. Kodėl lietuviai iš senų žemdirbystės tradicijų Lietuvos turi važiuoti produk-tų į Lenkiją? Kodėl mūsų vazi tu kas nors žėjęs, jie savo kalbą ypač saugo. Lietuva gali patirti labai skaudžias pasekmes, jei savo kalbos nesaugos. Jaunimas jau nenori dainuoti gimtąją kalbą, pramogų pasaulio atlikėjai ima dainuoti angliškai. Didelė tragedija. Galime išnykti. Kalbos išsaugojimu jau reikia rūpintis. Kad nedingtume. Kad tas mažas lopinėlis išliktų toks, koks yra. Buvome didelė valstybė, dabar susitraukėme kaip Šagrenės oda. Kalba nyksta ir dėl netinkamo vadovavimo valstybėje. Dėl nepakankamo lietuvių kalbos prioriteto išryškėjimo.

- O kokia būtų JŲSŲ PATIES valstybė? Kuo ji skirtųsi nuo JŲ Valstybės?

- Atvirai sakau. Kalbu be optimistinės gaidelės. MANO taisyklingoji Lietuva turėtų būti demokratiška. Jei reali demokratija, tokia, kokią užtikrina Lietuvos Konstitucija, funkcioniuoja, nieko daugiau nereikėtų daryti. O dabar demokratija iškreipta. Žmonės bijo ja pasinaudoti, nes ji atsisuka kita puse. Žinome, kuo baigiasi kri-tika. Visur. Ir valdiškoje tarnyboje. Baigiasi eta-pas mažinimu. O taisyklingoje valstybėje žmonės nebijotų naudotis demokratiniiais svertais. Bū-tų vertinamas sąžiningumas. Kitoks būtų gar-bės supratimas. Asmens reputacija vaidintų di-džiulį vaidmenį. Dabartinėje Lietuvoje asmens reputacija nieko nereiškia. Jokios kotiruotės. Susitepei - kaip nuo žąsies vanduo. Nėra pagar-bos sau pačiam. Gali kalbėti ką nori, meluoti, kiek nori, kad tik užimtum aukštą postą. Bet ŽALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINI-MO JUDĖJIME yra daug gražių DALYKŲ. Gal bus išryškintos lietuvių tautos moralinės nuo-statos. Toje Lietuvos valstybėje, kokią aš įsivaiz-duoju, moralinės nuostatos labai svarbios.

Kalbino Olava STRIKULIENĖ